

Діана Касинець

студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Кримінальна відповідальність за військові злочини під час воєнного стану*

Кримінальна відповідальність за військові злочини під час воєнного стану є однією з найгостріших проблем правової системи будь-якої країни, яка перебуває в стані війни. В Україні з початком широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації у 2022 році, питання кримінальної відповідальності за військові злочини набуло нових масштабів та актуальності. Воєнний стан запроваджує особливий режим правового регулювання та передбачає посилені заходи контролю: обмеження прав і свобод громадян, підвищення вимог до військової дисципліни.

Правовий режим воєнного стану має унікальні риси відмінні від інших надзвичайних правових режимів, таких як надзвичайний стан чи особливий стан. Воєнний стан в Україні запроваджується відповідно до статті 106 Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII від 12 травня 2015 року. Воєнний стан — це особливий правовий режим, що передбачає тимчасове обмеження прав і свобод громадян, запровадження спеціальних правових інститутів та посилений контроль державних органів за різними сферами суспільного життя у сферах національної безпеки та оборони. Воєнний стан діє виключно на території на якій існує загроза збройного конфлікту та оголошується в разі агресії чи її загрози. Під час запровадження воєнного стану в Україні в 2022 році були активовані механізми контролю за дотриманням комендантської години, здійснювались обмеження пересування громадян, суттєво змінювались правила діяльності органів влади та правоохоронних органів [1, с. 12].

Воєнний та військовий стани, хоча і мають схожі характеристики, суттєво різняться за своєю сутністю і правовим характером. Воєнний стан є більш комплексним і передбачає оборонні заходи та активне втручання держави в різні сфери життя з метою забезпечення національної безпеки. Військовий стан як частина воєнного режиму, зосереджений виключно на військових операціях та забезпеченні обороноздатності країни. Однією з

* Наукова керівниця – *Світлана Ковальова*, доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

ключових відмінностей є правове регулювання, де воєнний стан регламентується комплексом правових норм, тоді як військовий стан здебільшого регулюється нормами військового законодавства. Під час воєнного стану можливе запровадження обмежень на свободу слова та масової інформації, а також введення додаткових санкцій за невиконання військових наказів або співпрацю з ворогом. Військовий стан вимагає дотримання суворої військової дисципліни, що закріплено у військових статутах і національному законодавстві [2, с. 13].

У період воєнного стану кримінальна відповідальність за військові злочини суттєво посилюється, що відображено в законодавчих актах, зокрема у Кримінальному кодексі України. Зміни до Кримінального кодексу внесені Законом № 1941-IX від 19 березня 2022 року, передбачають посилення санкцій за вчинення низки військових злочинів [3].

Згідно з частиною 1 статті 402 Кримінального кодексу України, умисне невиконання наказу під час воєнного стану карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. Особливу увагу законодавство приділяє питанням караності за військові злочини, які мають системний і масовий характер, включаючи масові вбивства або використання зброї проти цивільного населення, що підпадає під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду. Важливими є національні механізми правосуддя, які передбачають ефективно і швидко розслідування військових злочинів, чітку координацію між військовою прокуратурою та іншими правовими органами [4, с. 19].

Отже, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» надає право військовому командуванню та органам державної влади здійснювати управління цими об'єктами з метою забезпечення їхньої безпеки [5]. В умовах воєнного стану можуть бути введені заходи щодо евакуації персоналу, посиленої охорони за допомогою військових підрозділів або правоохоронних органів, запровадження комендантської години на прилеглих територіях. Додатково можуть бути накладені обмеження на використання цих об'єктів з метою запобігання саботажу чи терористичним актам. Під час війни в Україні у 2022-2024 роках, критична інфраструктура стала однією з головних мішеней ворога, що призвело до посилених заходів з охорони та відновлення об'єктів.

Література

1. Халимон С., Пузирьов М. Службово-бойова діяльність Державної прикордонної служби України: запрошення до дискусії. *Migration & Law*. 2023. № 3(5–6). С. 23–36. DOI: <https://doi.org/10.32752/2786-5185-2023-3-5-6-23-36>.

2. Мельничук С. М. Функції сучасної держави в умовах воєнного стану. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2023. № 1. С. 23–35. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.101.23-35>.

3. Сирота Д., Сергієнко А., Даценко Л. Кримінальна відповідальність та профілактика корупції. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13(27). С. 189–202. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13\(27\)-189-202](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-189-202).

4. Уманець М. М. Кримінальна відповідальність за геноцид за законодавством зарубіжних країн: порівняльно-правове дослідження. *Juridical Scientific and Electronic Journal*. 2023. № 8. С. 384–387. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/88>.

5. Мельник О. Кримінальна відповідальність за службове підроблення під час перетинання державного кордону: національне та міжнародне законодавство. *Migration & Law*. 2023. № 3(5–6). С. 52–66. DOI: <https://doi.org/10.32752/2786-5185-2023-3-5-6-52-66>.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**